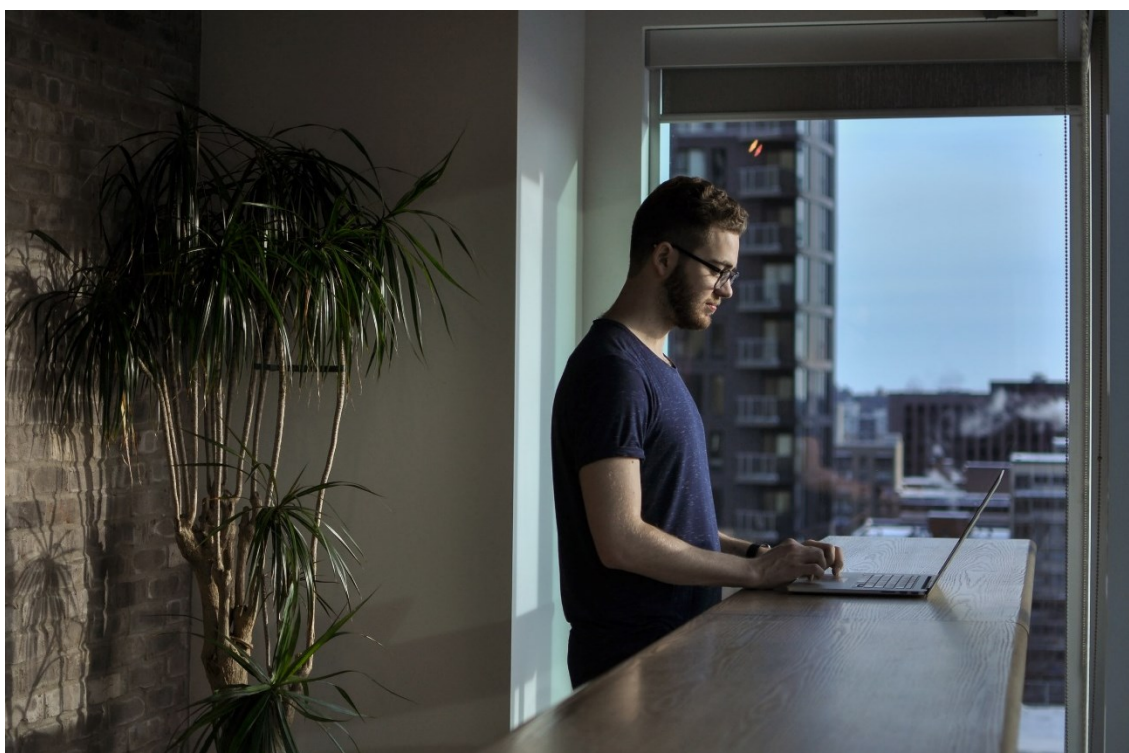

11. august 2021

ANALYSE

Det akademiske arbejdsliv under og efter coronakrisen

Om analysen

Analysen er udarbejdet i juli 2021 af Simone Bang fra DM. Analysen anvender tal fra DM's medlemsundersøgelse "Form fremtiden" fra maj 2021 samt tidligere undersøgelser fra 2019 og 2020.

Kontakt

Hvis du har spørgsmål til analysen, kan du kontakte DM's analyseafdeling på analyse@dm.dk. Hvis du har spørgsmål til brug af analysen i pressen, kan du kontakte DM's pressevag på 29 11 60 80.

Indholdsfortegnelse

Resumé	3
1. Status efter et år på hjemmekontoret	4
2. Hvordan trives akademikerne på jobbet?	5
2.1. Work/life-balance	5
2.2. Stress-symptomer	7
2.3. Bekymring for at miste jobbet	9
2.4. Ensomhed	12
2.5. Savn til kolleger	13
2.6. Kontakt til lederen	14
3. Arbejdstid og produktivitet	16
3.1. Arbejdstid	16
3.2. Produktivitet	17
4. Fysiske forhold for arbejdet	19
4.1. Boligforhold	19
4.2. Fysiske gener af hjemmearbejdet	20
5. Ønsker til fremtidens arbejdsliv	24
5.1. Egne hjemmearbejdsdage	24
5.2. Chefens og nærmeste kollegas hjemmearbejde	27
5.3. Placering af arbejdstid	28

Resumé

Nedlukning gav mindre dårlig work/life-balance og stress, men nu er vi tilbage igen

Den første nedlukning betød en nedgang i andelen af akademikere med stress-symptomer og dårlig work/life-balance. Nu er mange akademikere desværre tilbage på niveau før krisen. Der er en tendens til, at kvinder og tidsbegrænsede ansatte både har en dårligere work/life-balance og flere stress-symptomer end hhv. mænd og fastansatte. Den forskel har kun ændret sig marginalt under krisen.

Nedlukningen gav til gengæld også meget ensomhed og vi savner kollegerne

Både i 2020 og 2021 er 15% af akademikerne altid eller ofte ensomme, men selvom tallet er ens, er forklaringen forskellig. I maj 2020 var det især akademikere under 50 år, der bor alene, der var ensomme. I maj 2021 var de unge alene-boende akademikere (24-30 år) blevet langt mindre ensomme, mens de 31-49-årige, der bor alene, stadig er lige så ensomme, som for et år siden. Der er også rigtig mange, der savner deres kolleger. I maj 2021 er der faktisk lige så mange, der savner deres kolleger, som der savner deres venner og familie. Savnet til lederen er ikke lige så stort som savnet til kollegerne, men det er størst blandt de unge.

Da landet lukkede ned, faldt arbejdstiden med 10%, men produktiviteten kun med 3%

Arbejdstiden faldt især for unge, kvinder og privatansatte, men i dag er det stort set tilbage til niveauet før krisen. Det er den selvvaluerede produktivitet desværre ikke for både unge akademikere og offentligt ansatte.

Mange har fysiske gener efter mere end et år på hjemmekontoret

De fleste akademikere har arbejdet hjemme fra kontoret, stuen eller spisestuen, og halvdelen har haft børn i hjemmet, mens tre ud af fire har haft en partner. Mere end halvdelen af akademikere har fysiske gener i forbindelse med deres arbejde (fx nakke-, skulder- eller rygsmerter). 29% flere kvinder end mænd har fysiske gener af arbejdet, og der er en større forekomst af gener hos akademikere, der har arbejdet fra køkkenet eller stuen i forhold til dem, der har arbejdet fra et kontor i hjemmet.

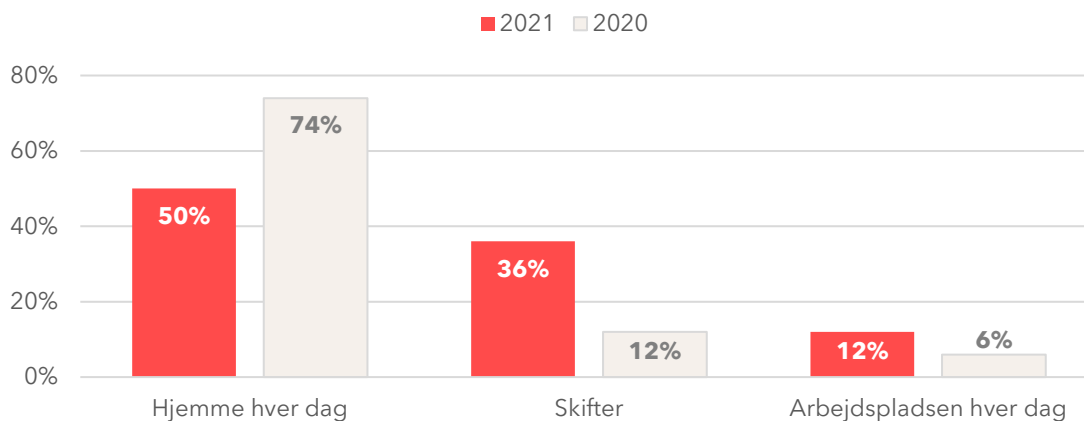
Akademikere ønsker sig to ugentlige hjemmearbejdsdage i gennemsnit

Mange akademikere har et ønske om at etablere hjemmearbejde som en fast del af deres arbejdsliv. Hvis akademikere helt selv kunne bestemme, så ønsker de sig i gennemsnit to hjemmearbejdsdage om ugen. De unge ønsker lidt færre og de ældre lidt flere. Helt indtil 60 årsalderen er det kvinder, der ønsker flere hjemmearbejdsdage end mænd. I 30'erne og 40'erne er det især kvinder med hjemmeboende børn. Fire ud af ti akademikere har ikke plads til en hjemmearbejdsplads i deres hjem, og måske af den grund ønsker de i gennemsnit færre hjemmearbejdsdage.

1. Status efter et år på hjemmekontoret

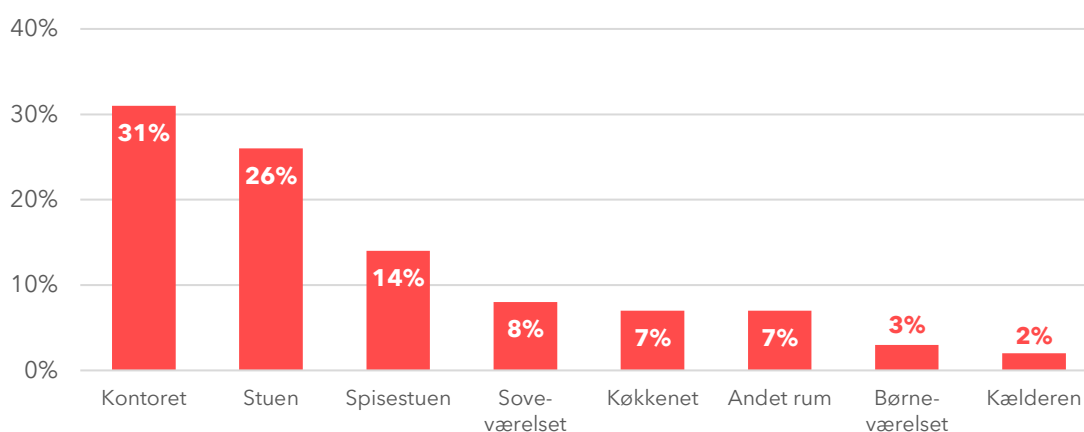
Langt færre arbejder hjemmefra i år sammenlignet med sidste år. I maj 2020 var det næsten tre ud af fire akademikere, der stadig arbejdede hjemmefra. I maj i år arbejdede halvdelen hjemmefra, mens hver tredje var på arbejdspladsen nogle dage og de resterende var på arbejdspladsen hver dag.

Figur 1. Hjemmearbejde i maj 2021 sammenlignet med maj 2020

Når arbejdsdagen begynder, går de fleste akademikere enten ind på deres kontor eller i stuen for at arbejde. Det er dog langt fra alle akademikere, der har muligheden for at sidde på et kontor og arbejde. Mens 40% af akademikere på 50+ år har arbejdet fra kontoret, så gælder det kun 15% af akademikere under 30 år. De unge bor i gennemsnit i mindre boliger, og de sidder langt oftere og arbejder fra stuen. De er også den gruppe, hvor flest har arbejdet fra soveværelset.

Figur 2. Hvilket rum har du primært arbejdet fra, når du har arbejdet hjemme?

2. Hvordan trives akademikerne på jobbet?

Coronanedlukningen i starten af 2020 vendte mange akademikers arbejdsliv på hovedet. Pludselig flød arbejdet sammen med privatlivet – ikke bare mentalt, men også fysisk. Det overordnede billede er, at den første nedlukning skabte et tiltrængt pusterum i mange akademikers liv. Vi ser, at både dårlig work/life-balance og stress faldt i den periode. Desværre ser vi nu, at tallene igen er på niveau med tiden før coronakrisen.

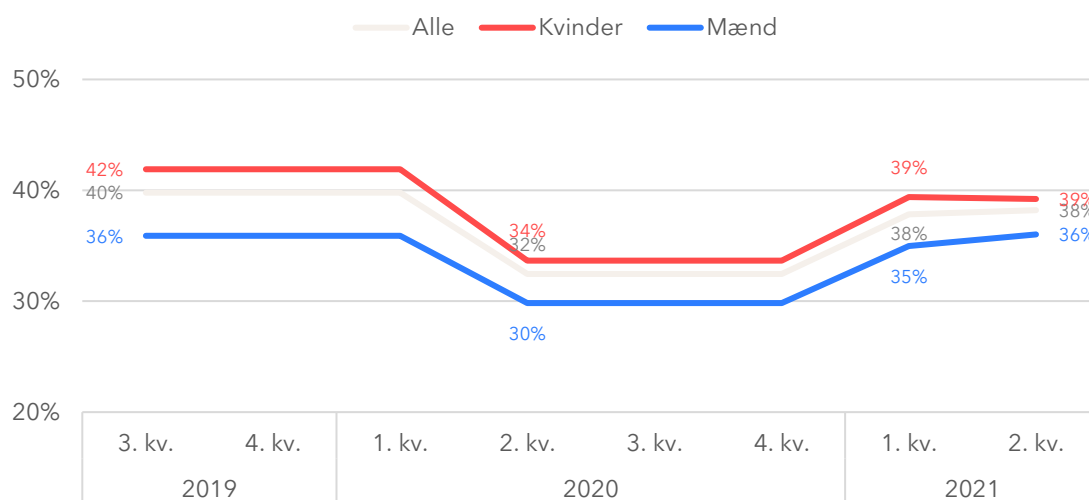
2.1. Work/life-balance

Andelen af akademikere, der døjer med dårlig work/life-balance, faldt fra 40% til 32% under den første nedlukning. I 2021 er den desværre næsten tilbage på niveau før krisen: nemlig 39%.

2.1.1. Kvinder døjer oftere med dårlig work/life-balance

I vores målinger finder vi, at kvinder oftere har dårlig balance mellem arbejds- og privatliv end mænd. Før coronakrisen var forskellen på seks procentpoint. Da den første nedlukning kom, så faldt andelen markant for begge køn, men mest for kvinderne. I dag er mændene tilbage på niveauet før krisen, mens kvinder ligger tre procentpoint under niveauet før krisen. Det betyder også, at forskellen mellem kønnene er mindsket.

Figur 3. Hvor mange har dårlig work/life-balance? Opdelt på køn

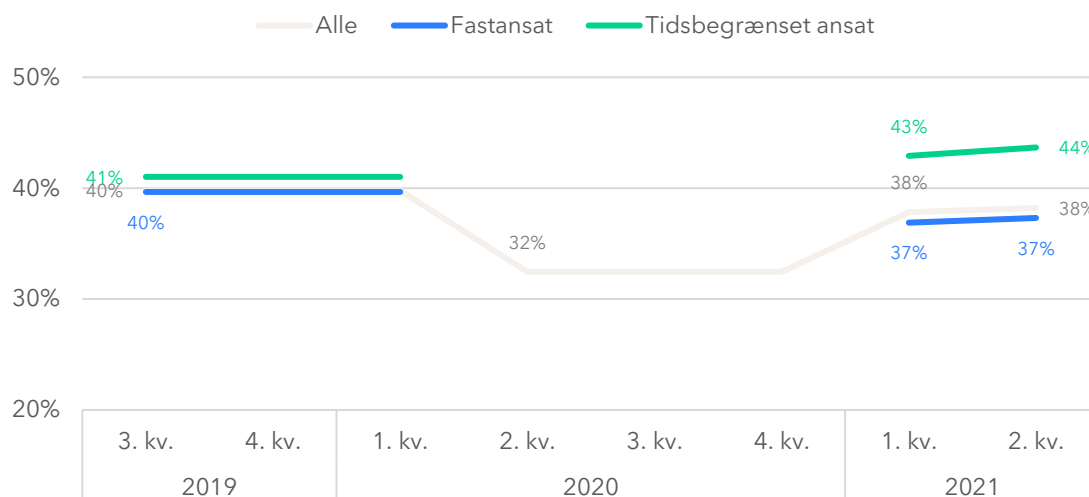
Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg oplever, at mit arbejde tager så meget af min energi, at det går ud over privatlivet.

2.1.2. Coronakrisen har øget forskellen mellem fastansatte og tidsbegrænsede ansatte

Selvom arbejdsmarkedet er under udvikling, ønsker langt de fleste akademikere stadig en fast ansættelse fremfor en tidsbegrænset. Det betyder også, at de akademikere, der er tidsbegrænset ansat, ofte kan mærke det på trivselen i jobbet. Vores analyser viser, at flere tidsbegrænsede ansatte end fastansatte har en dårlig work/life-balance. Desværre ser det ud til, at coronakrisen har øget den forskel. Det er sket ved, at lidt flere fastansatte har fået en bedre

balance mellem arbejds- og privatliv, men lidt flere tidsbegrænsede ansatte har fået det modsatte. En uheldig mangel på data fra maj 2020 gør desværre, at vi ikke kan sige noget om situationen for tidsbegrænsede ansatte i 2020, men kun se på udviklingen i 2019 og 2021.

Figur 4. Hvor mange har dårlig work/life-balance? Opdelt på ansættelse

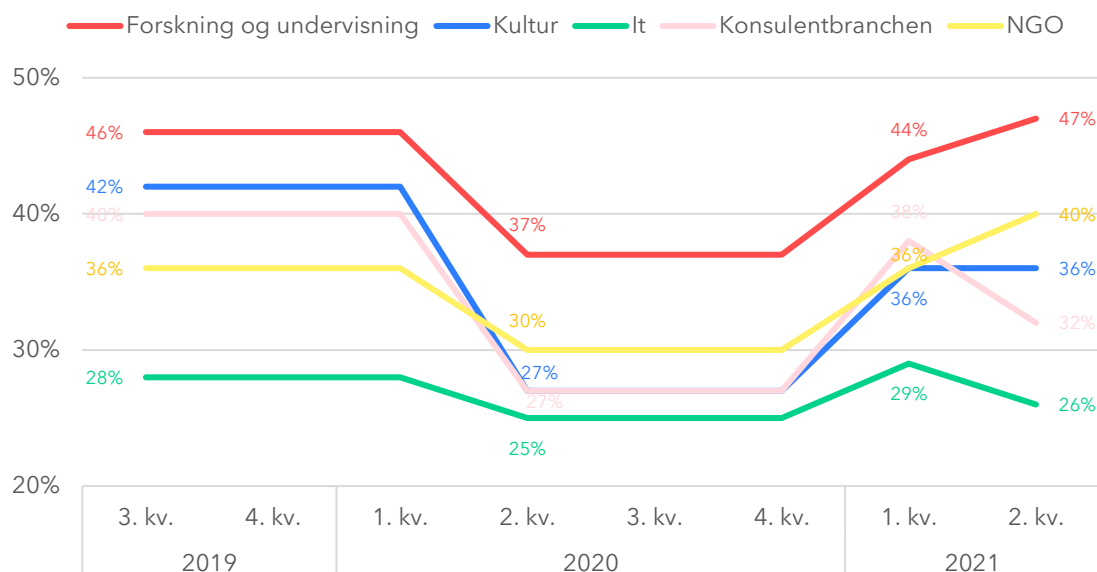
Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg oplever, at mit arbejde tager så meget af min energi, at det går ud over privatlivet. Tidsbegrænsede ansatte indeholder også ph.d.-studerende.

2.1.3. Nedlukning gav massiv forbedring i kulturbranchens work/life-balance

Krisen har haft vidt forskellige konsekvenser for akademikere ansat i forskellige brancher. Her har vi kigget på fem brancher, som vi vil vende tilbage til senere igen. De fem brancher er Forskning & undervisning, Kultur, It, Konsulentbranchen og NGO'er.

I de fleste brancher havde den første nedlukning en stor effekt på akademikernes work/life-balance. I NGO-branchen faldt andelen med dårlig work/life-balance med seks procentpoint, i branchen forskning og undervisning faldt den ni procentpoint og i konsulentbranchen faldt den 13 procentpoint. Den omvendte højdespringer blev alligevel kulturbranchen, hvor andelen med dårlig balance mellem arbejds- og privatliv faldt fra 42% til 27%. Det er et fald på hele 15 procentpoint.

Det er dog ikke alle brancher, der følger det mønster. I it-branchen er andelen med dårlig work/life-balance markant lavere end i de andre brancher, og der har ikke været nær så store udsving over tid.

Figur 5. Hvor mange har dårlig work/life-balance? Opdelt på udvalgte brancher

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg oplever, at mit arbejde tager så meget af min energi, at det går ud over privatlivet.

2.2. Stress-symptomer

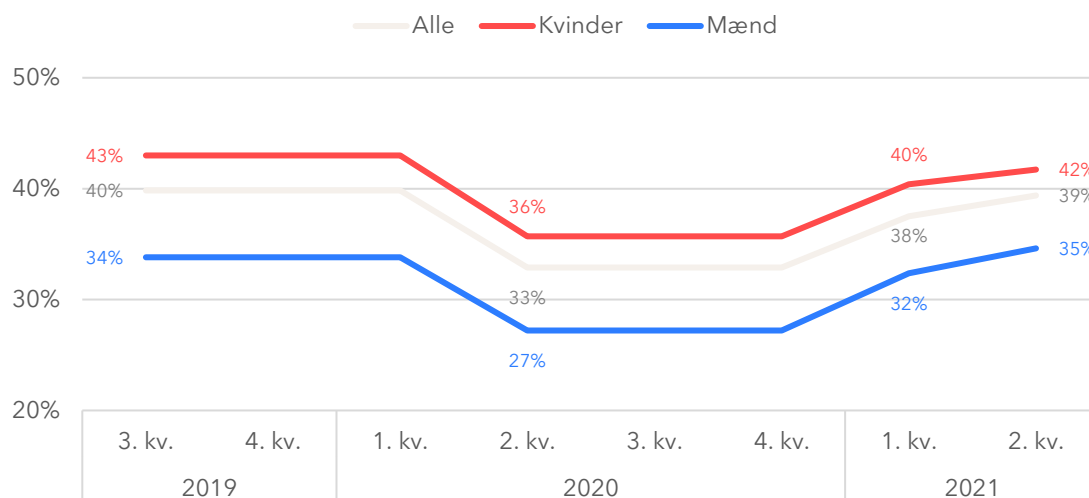
Mønsteret for stress-symptomer (her omtalt som stress) følger på mange punkter det, vi lige har set for work/life-balance: nedlukningen gav en forbedring, men vi er nu tilbage på niveau igen. Der er dog den forskel, at mens krisen har ændret på forskellene i work/life-balance mellem akademikergrupper, så er de forskelle i stress, der var før krisen, stadig de samme i 2021.

2.2.1. Stress-symptomer forekommer hyppigst hos kvinder

Vi så i sidste afsnit, at flere kvinder end mænd dør med dårlig work/life-balance. Desværre er der også flere kvinder end mænd, der er stressede. Før krisen var 43% af kvinderne stressede og 34% af mændene, hvilket er en forskel på ni procentpoint. Da den første nedlukning kom, faldt stress-niveauet generelt, men forskellen mellem mænd og kvinder var fortsat ni procentpoint.

I 2021 ser det ud til at være forbedret en smule: ved målingen i januar var der otte procentpoints forskel, og i maj var forskellen nede på syv procentpoint. Det skyldes både, at kvinderne er en lille smule mindre stressede end før krisen, mens mændene er blevet lidt mere stressede.

Figur 6. Hvor mange har stress-symptomer? Opdelt på køn

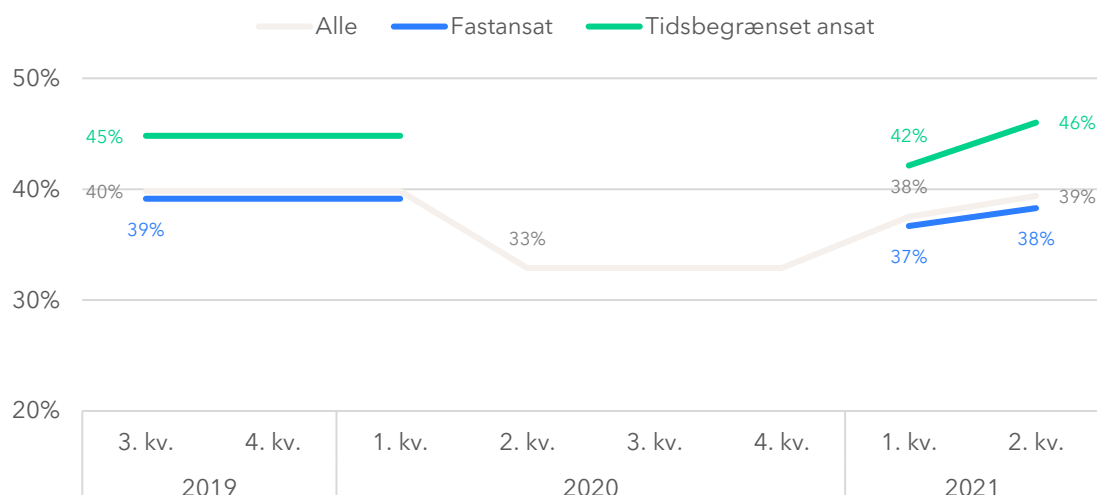

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg har inden for den seneste måned oplevet symptomer, som oftest forbindes med stress (fx søvn-, hukommelses- og koncentrationsbesvær, hovedpine, hjertebanken).

2.2.2. Tidsbegrænsede ansatte oplever fortsat oftere stress-symptomer

Du har en større risiko for stress som tidsbegrænset ansat akademiker end som fastansat. Vores nyeste tal viser, at næsten halvdelen af de tidsbegrænsede ansatte (46%) er stressede. Det samme gælder 38% af de fastansatte. Forskellen mellem tidsbegrænsede ansatte og fastansatte er lidt større nu (otte procentpoint), end den var før coronakrisen (fem procentpoint).

Figur 7. Hvor mange har stress-symptomer? Opdelt på ansættelse

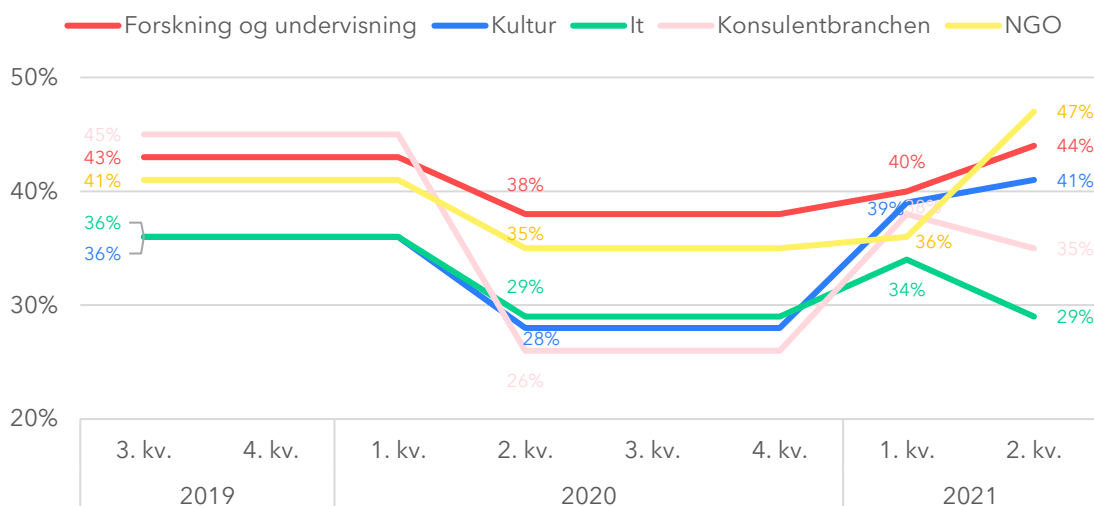

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg har inden for den seneste måned oplevet symptomer, som oftest forbindes med stress (fx søvn-, hukommelses- og koncentrationsbesvær, hovedpine, hjertebanken).

2.2.3. Nedlukningen var en stor gevinst for stressniveauet i konsulentbranchen

Konsulentbranchen er den af de fem brancher, vi kigger nærmere på, der havde det højeste stress-niveau før krisen. Der skete dog noget ret vildt efter den første nedlukning: andelen af stressede faldt fra 45% til 26%. Stressniveauet er efterfølgende steget igen, men den gode nyhed er, at det ser ud til at have stabiliseret sig på et lavere niveau.

Figur 8. Hvor mange har stress-symptomer? Opdelt på udvalgte brancher

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg har inden for den seneste måned oplevet symptomer, som oftest forbindes med stress (fx søvn-, hukommelses- og koncentrationsbesvær, hovedpine, hjertebanken).

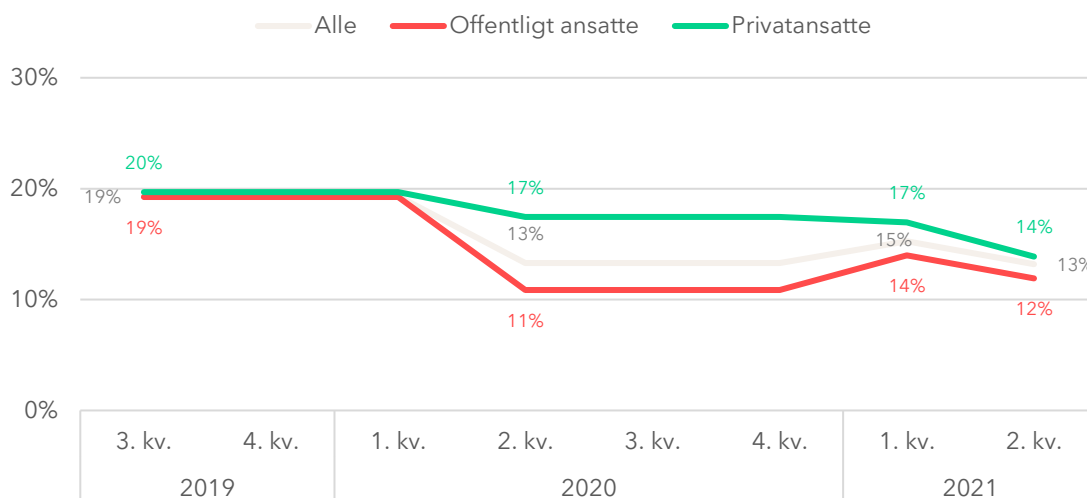
2.3. Bekymring for at miste jobbet

Da statsministeren lukkede landet ned i marts 2020, var mange sikre på, at det ville betyde fyringer og nedgang i økonomien. En undersøgelse blandt DM's medlemmer fra maj 2020 viste også, at nogle medlemmer blev fyret, mens andre måtte gå ned i løn, ned i tid eller helt blev hjemsendt.

Det pudsige er, at nedlukningen overordnet set betød et fald på seks procentpoint i andelen af DM'ere, der var bekymret for at miste deres arbejde. Man skal dog tage sig nogle forbehold.

Det vigtigste er, at vores undersøgelser kun er lavet blandt erhvervsaktive medlemmer, hvilket vil sige fast- eller tidsbegrænsede ansatte. Det betyder, at de akademikere, der mistede deres job i umiddelbar sammenhæng med nedlukningen, ikke er med i målingen fra maj 2020. De akademikere, der deltog i målingen i maj 2020, er derfor dem, der "overlevede" første bølge af afskedigelser, og de kan derfor have vurderet, at faren umiddelbart var drevet over.

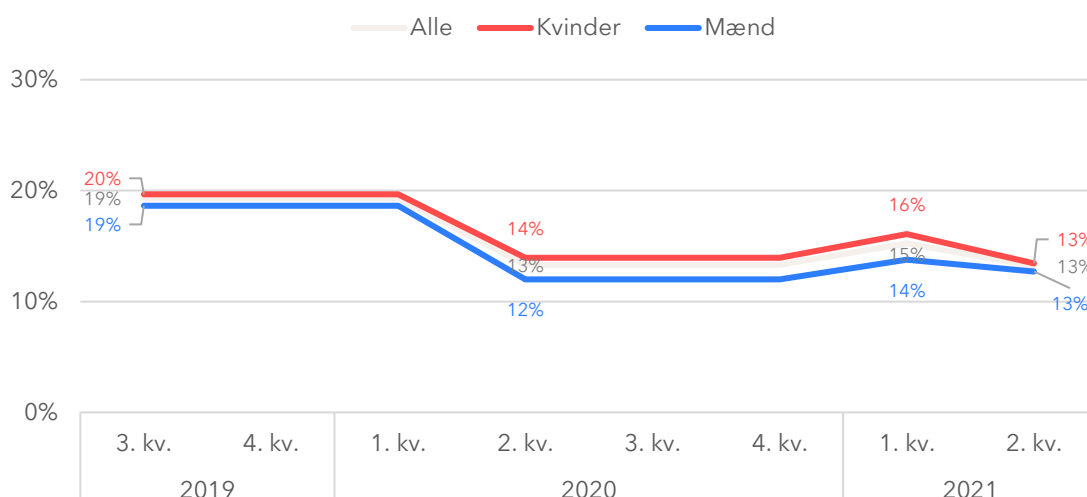
Et andet forbehold er, at DM har flere offentligt ansatte end privatansatte medlemmer. Og deler man svarene op i de to grupper, så viser det sig, at faldet efter første nedlukning primært skete i det offentlige, og kun i begrænset grad i det private.

Figur 9. Hvor mange bekymrer sig om at miste jobbet? Opdelt på ansættelsessted

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg er bekymret for at miste mit job.

2.3.1. Stort set ingen forskel mellem kvinder og mænds bekymring for at miste jobbet

Det er bemærkelsesværdigt, at der stort set ikke er forskel på, hvor bekymrede mænd og kvinder er for at miste deres job. Især når man har i baghovedet, at kvinderne trives lidt dårligere på jobbet (stress og dårlig work/life-balance). Over hele perioden er der maksimalt to procentpoints forskel på kønnene, og ved den seneste måling lå de begge på 13%.

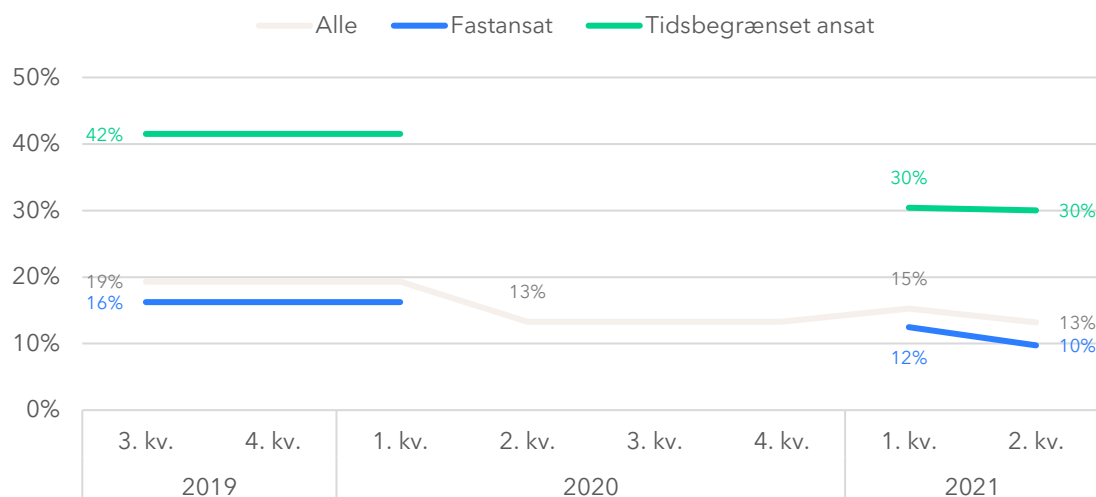
Figur 10. Hvor mange bekymrer sig om at miste jobbet? Opdelt på køn

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg er bekymret for at miste mit job.

2.3.2. Mange tidsbegrænsede ansatte bekymrer sig om at miste jobbet

Det ligger i selve definitionen af en tidsbegrænset ansættelse, at den slutter på et tidspunkt. Derfor er det heller ikke overraskende, at de tidsbegrænsede ansatte er mere bekymrede for at miste jobbet end de fastansatte. I 2021 ser vi dog, at forskellen faktisk er mindsket en smule fra 26 procentpoint i 2019 til 18-20 procentpoint i 2021.

Figur 11. Hvor mange bekymrer sig om at miste jobbet? Opdelt på ansættelse

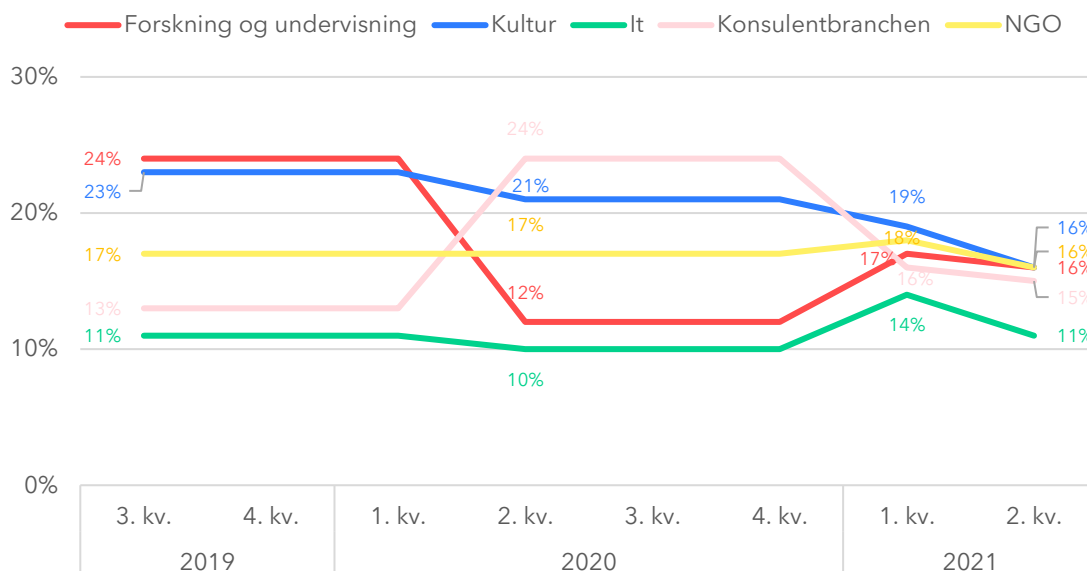
Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg er bekymret for at miste mit job.

2.3.3. Nedlukningen medførte frygt for fyringer i konsulentbranchen

I 2019 var konsulentbranchen en af de brancher, hvor færrest bekymrede sig om at blive fyret. Det ændrede sig dog efter den først nedlukning, hvor det pludselig var hver fjerde i konsulentbranchen, der bekymrede sig om de blev fyret. Det var også en tid, hvor der var stor usikkerhed om der ville komme opgaver i fremtiden, og mange derfor gik ned i løn eller ned i tid. I dag er bekymringen dog stort set tilbage på samme lave niveau som før coronakrisen.

I branchen forskning og undervisning er billedet helt omvendt. Det er en branche med mange tidsbegrænsede ansatte, og hvor næsten hver fjerde var bekymrede for at miste jobbet i 2019. Da nedlukningen kom, faldt andelen markant til kun 12%. I dag er der lidt flere, der er bekymrede for at miste jobbet, men branchen forskning og undervisning ligger nu på niveau med både konsulent-, kultur- og NGO-branchen.

Figur 12. Hvor mange bekymrer sig om at miste jobbet? Opdelt på udvalgte brancher

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Jeg er bekymret for at miste mit job.

2.4. Ensomhed

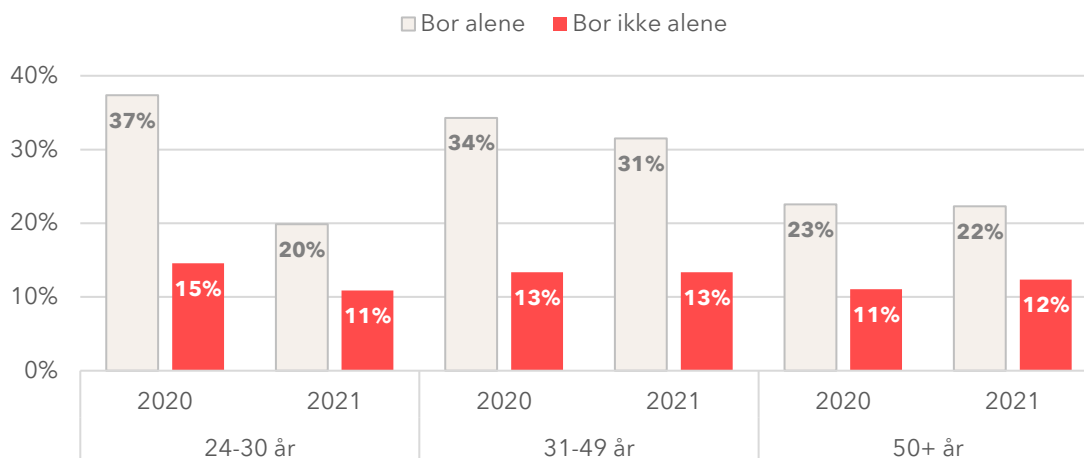
Coronakrisen har ikke kun ændret vores arbejdsliv, men også vores liv uden for arbejdet. Da medarbejderne blev sendt hjem fra arbejdspladserne og landet lukkede ned første gang i 2020, så mistede mange samtidig meget af deres sociale liv. Vi har målt akademikernes ensomhed både i maj 2020 og i maj 2021. Overordnet set er der ikke sket en ændring: både i år og sidste år angiver 15%, at de altid eller ofte føler sig ensomme for tiden.

Forskellene viser sig dog, hvis man graver lidt dybere. Under den første nedlukning var unge akademikere (24-30 år) mere ensomme end dem over 30 år. I maj 2021, hvor landet langsomt blev genåbnet, er de unge akademikere ikke længere mere ensomme end andre.

En anden vigtig faktor spiller ind, og det er om man bor alene. Akademikere, der bor alene, føler sig i gennemsnit oftere ensomme end akademikere, der bor sammen med børn, en partner eller roomies. De mest ensomme i maj 2020 var akademikere under 50 år, der boede alene. Mere end hver tredje af dem følte sig altid eller ofte ensomme. Til sammenligning gjaldt det hver syvende i samme aldersgruppe, der bor med børn, partner eller roomies.

I maj i år er situationen dog ikke den samme for alle akademikere under 50 år, der bor alene. Mens de unge akademikere (24-30 år) der bor alene, er blevet langt mindre ensomme (og derved nærmer sig ensomhedsniveauet for deres jævnaldrende, der ikke bor alene), er det samme ikke tilfældet for de 31-49-årige, der bor alene. De er stadig stort set lige så ensomme, som for et år siden.

Figur 13. Ensomhed fordelt på boligstatus, alder og år

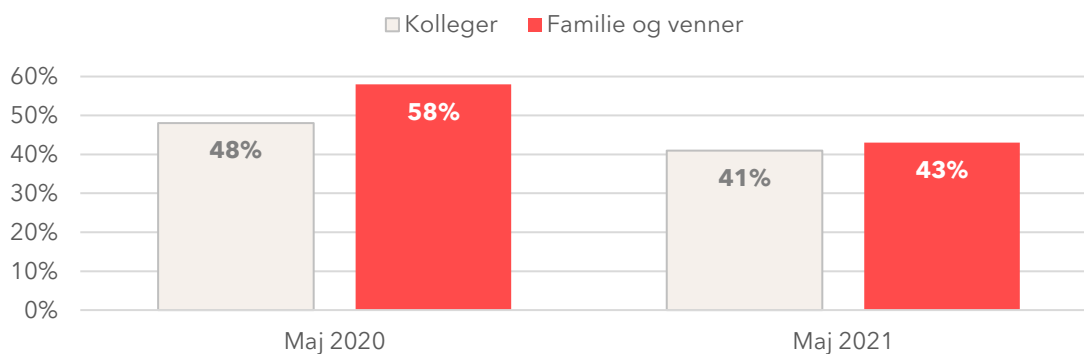
Note: Spørgsmålet lyder: Hvor ofte føler du dig ensom for tiden? Figuren viser andelen, der svarer "altid" eller "ofte". Spørgsmålet er stillet i maj 2020 og maj 2021.

2.5. Savn til kolleger

Halvdelen (48%) af akademikerne angiv i maj 2020, at de altid eller ofte savnede den daglige kontakt med kollegerne for tiden. Igen er det de unge, der er hårdest ramt: 60% af de unge savnede kollegerne i maj 2020. I dag er der heldigvis færre (41%), der altid eller ofte savner deres kolleger i det daglige.

I år er der næsten lige så mange akademikere, der savner den daglige kontakt med kollegerne, som der er akademikere der savner kontakten med familie og venner. For et år siden, da mange lige var kommet tilbage til arbejdspladsen efter den første nedlukning, var der flere der savnede familie og venner. Her et år efter har mange så småt genoptaget kontakten med venner og familie, men den daglige kontakt med kollegerne mangler stadig.

Figur 14. Hvor mange savner kolleger, familie og venner for tiden?

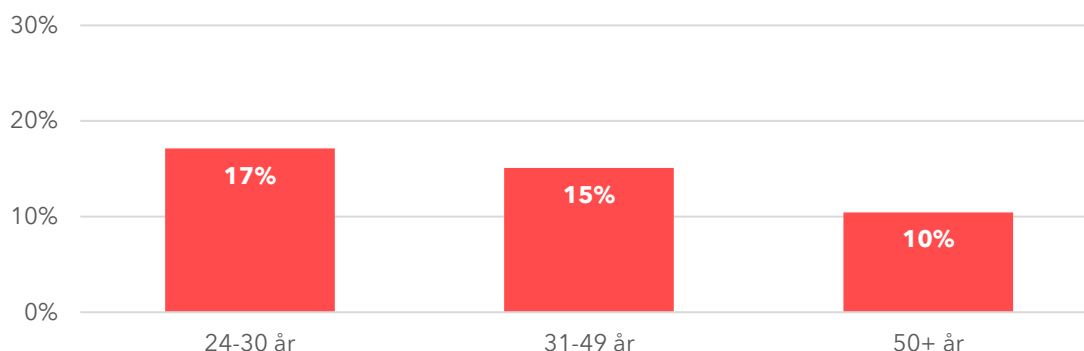

Note: Akademikerne skal angive, hvor ofte de føler følgende for tiden: Kolleger: Hvor ofte savner du den daglige kontakt med kolleger for tiden? Familie og venner: Hvor ofte savner du kontakten med familie og venner for tiden? Figuren viser dem, der har svaret "ofte" eller "altid".

2.6. Kontakt til lederen

Savnet til lederen er ikke lige så stort som savnet til kollegerne. Mens 41% af akademikerne i dag savner den daglige kontakt til kollegerne, savner 14% kontakten til lederen. Savnet til kontakt med lederen er størst blandt de unge.

Figur 15. Hvor mange savner kontakten til lederen?

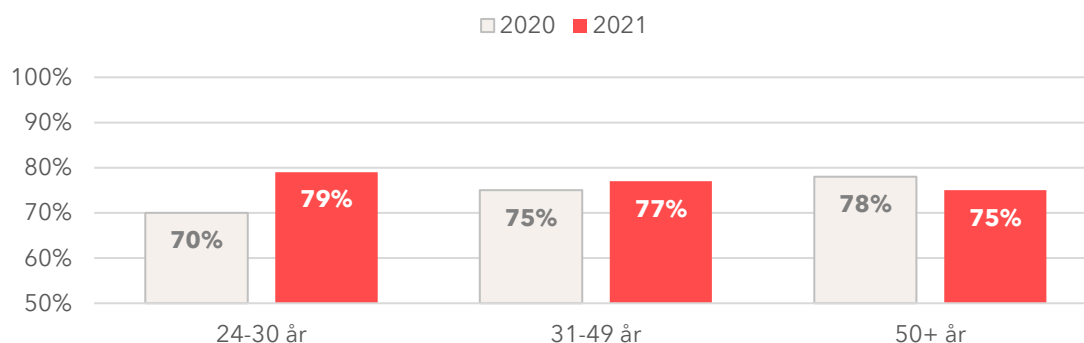

Note: Spørgsmålet lyder: Hvor ofte savner du kontakten med din leder for tiden? Andelen der svarer "altid" eller "ofte".

I store dele af perioden med hjemmearbejde har mange andre dele af samfundet også været lukket ned, og det har påvirket akademikerne forskelligt. Nogle har haft børn, der har skulle hjemmepasses eller hjemmeundervises, og andre har oplevet, at når fritidsinteresserne var lukket ned, så var det nemmere at komme til at arbejde lidt for meget om aftenen. Det har alt sammen stillet store krav til lederne, der har skulle forstå og indrette arbejdet efter de mange forskellige situationer.

Det overordnede billede er, at de fleste akademikere har oplevet, at lederen har haft forståelse for deres individuelle situation. Det gælder mere end tre ud af fire medarbejdere i både 2020 (76%) og 2021 (77%). Sidste år var de unge akademikere den gruppe, hvor færrest mente, at chefen havde forståelse for deres individuelle situation, mens flest mente det blandt de 50+-årige akademikere. I år er billedet omvendt: flere unge akademikere oplever forståelse, mens færre 50+-årige oplever det samme.

Figur 16. Min leder har forståelse for min individuelle situation

Note: Andelen er defineret som dem, der er overvejende eller helt enige i følgende udsagn: Min leder for forståelse for min individuelle situation.

Andre tendenser er, at kvinder både i 2020 og 2021 oplevede lidt lavere forståelse fra lederens side end deres mandlige kolleger gjorde. Og så oplevede akademikere, der bor alene, en lavere forståelse i både 2020 og 2021 end deres kolleger, der bor sammen med andre. Udviklingen fra sidste år er endda, at andelen af alene-boende akademikere, der oplever forståelse for deres individuelle situation fra deres leder, er faldet.

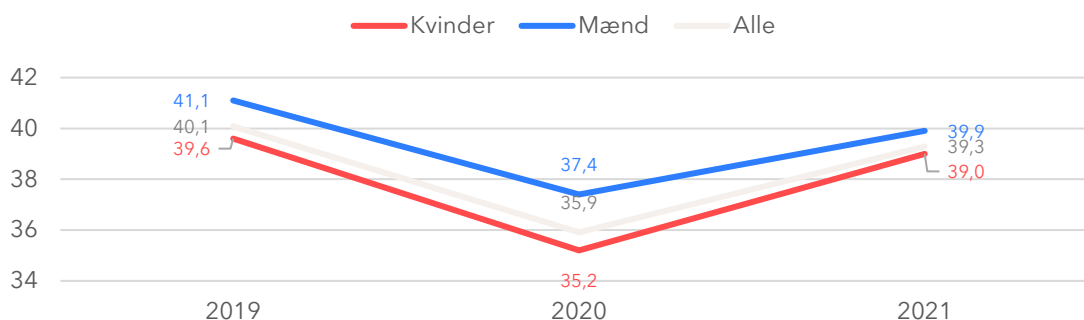
3. Arbejdstid og produktivitet

Under den første nedlukning faldt akademikernes arbejdstid med ti procent, mens produktiviteten "kun" faldt tre procent. Arbejdstiden faldt især for unge, kvinder og privatansatte, men i dag er det stort set tilbage til niveauet før krisen. Det er produktiviteten desværre ikke for både unge akademikere og offentligt ansatte.

3.1. Arbejdstid

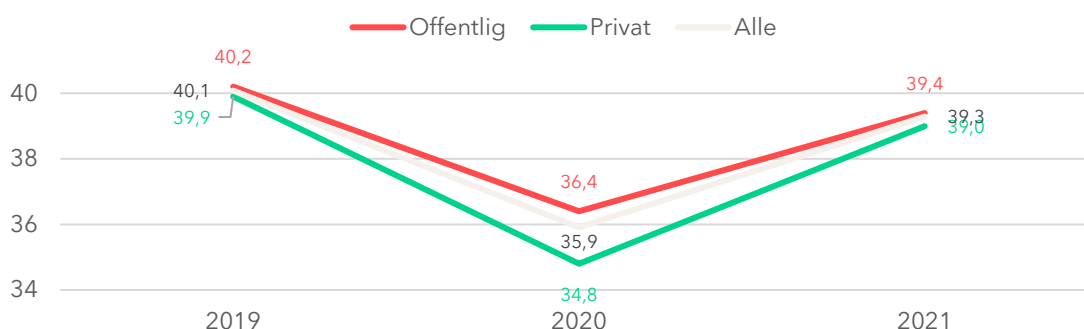
Inden coronakrisen arbejdede en gennemsnitlig akademiker ca. 40 timer om ugen (inklusive frokost) i gennemsnit. Mændene arbejdede ca. en time mere, mens kvinderne arbejdede en halv time mindre end gennemsnittet. Tallene dækker dog både over fuld- og deltid, og da flere kvinder er på deltid, er det ikke overraskende, at kvinderne i gennemsnit arbejder færre timer. Da coronakrisen kom, faldt den gennemsnitlige arbejdstid med 10% (i maj 2020). Faldet var lidt større for kvinder (11%) end for mænd (9%) - til gengæld øgede kvinderne også deres arbejdstid mere fra maj 2020 til maj 2021 end mændene gjorde. I dag står vi i en situation, hvor akademikere i gennemsnit arbejder to procent mindre end før krisen, og hvor forskellen mellem kønnene er mindsket.

Figur 17. Gennemsnitlig ugentlig arbejdstid inkl. frokost fordelt på køn

Offentligt- og privatansatte akademikere arbejdede stort set lige meget inden coronakrisen. I maj 2020 var arbejdstiden især faldet i det private med 13% svarende til lidt mere end fem timer om ugen. De privatansattes arbejdstid steg dog igen frem mod maj 2021, og er nu på niveau med de offentligt ansatte igen.

Figur 18. Gennemsnitlig ugentlig arbejdstid inkl. frokost fordelt på ansættelsessted

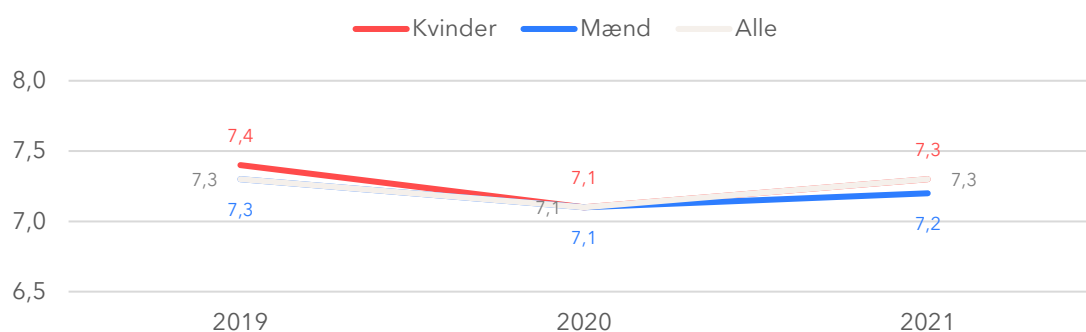

En sidste observation omkring arbejdstid er, at det især var de unge akademikere i alderen 24-30 år, der arbejdede mindre i maj 2020 end før krisen. Deres arbejdstid faldt 16% i den periode. Til sammenligning faldt de ældste akademikeres (50+ år) arbejdstid kun med syv procent. Men historien er den samme, som for de andre forskelle, coronakrisen forårsagede på arbejdstiden: i dag er forskellen udlignet for akademikere i alle aldersgrupper.

3.2. Produktivitet

Inden coronakrisen vurderede akademikere i gennemsnit, at deres produktivitet var på 7,3 på en skala 0-10. Frem mod maj 2020, hvor arbejdstiden som sagt faldt med 10%, der faldt akademikernes selvvaluerede produktivitet kun med tre procent. Den faldt lidt mere for mænd end for kvinder, men det er en ret lille forskel. I dag er produktiviteten stort set tilbage på niveauet fra før krisen, mens arbejdstiden stadig ligger lidt under.

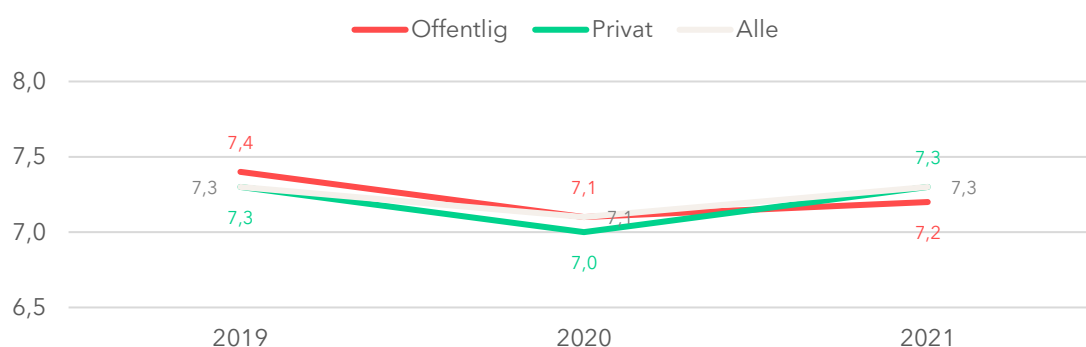
Figur 19. Selvvurderet produktivitet i arbejdet på skalaen 0-10, fordelt på køn

Note: Spørgsmålet lyder: "Forestil dig, at din produktivitet er 10 point væd, når den er bedst. Hvor mange point vil du give din produktivitet i dit arbejde lige for tiden?".

I det offentlige og det private faldt den selvvaluerede produktivitet lige meget under den første nedlukning. Men mens privatansatte nu vurderer, at de er stort set lige så produktive som før krisen, så ligger de offentligt ansatte tre procent under deres niveau før coronakrisen.

Figur 20. Selvvurderet produktivitet i arbejdet på skalaen 0-10, fordelt på ansættelsessted

Note: Spørgsmålet lyder: "Forestil dig, at din produktivitet er 10 point væd, når den er bedst. Hvor mange point vil du give din produktivitet i dit arbejde lige for tiden?".

En anden udfordring er, at de unge akademikere ikke helt har indhentet det produktivitetstab, de havde under den første nedlukning. I dag er deres selv vurderede produktivitet tre procent lavere end før krisen. En mulig forklaring kan være, at mange unge akademikere stadig arbejder hjemmefra, selvom de har et ønske om at komme tilbage på arbejdspladsen.

4. Fysiske forhold for arbejdet

Akademikernes hjemmearbejde har foregået under meget forskellige fysiske forhold. Nogle har haft god plads i boligen, mens det for andre har været mere presset, og nogle har delt hjemmekontoret med både partner og børn. Samtidig er status i dag, at mere end halvdelen af akademikerne har fysiske gener fra arbejdet som fx ondt i nakken, ryggen eller skuldrene.

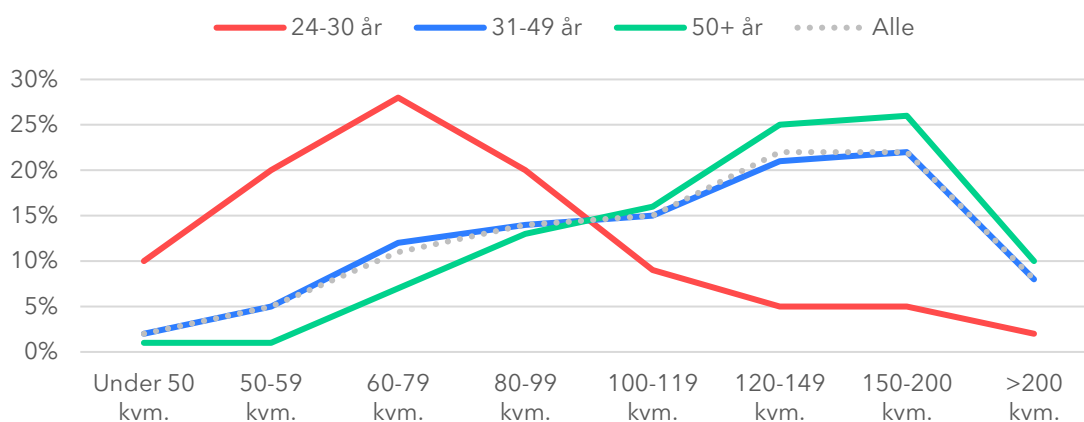
4.1. Boligforhold

Når akademikerne har arbejdet hjemmefra, så har de typisk delt 120 kvadratmeter med en partner og børn. Men under de tal gemmer der sig en masse nuancer. De unge bor fx på færre kvadratmeter, men deler dem til gengæld sjældent med børn, mens de lidt ældre akademikere typisk har mere plads, men også flere at dele den med.

4.1.1. Den typiske akademiker bor på 120 kvadratmeter

Den typiske akademiker (medianen) bor på 120 kvadratmeter, men der er selvfølgelig store forskelle alt efter alder. En typisk bolig for en ung akademiker er 60-79 kvadratmeter, mens den er 100-119 kvadratmeter for de 31-49-årige og 120-149 kvadratmeter for akademikere over 50 år. Samtidig bor hver tiende unge akademiker på under 50 kvadratmeter, mens hver tiende 50+-årige har mere end 200 kvadratmeter at boltre sig på.

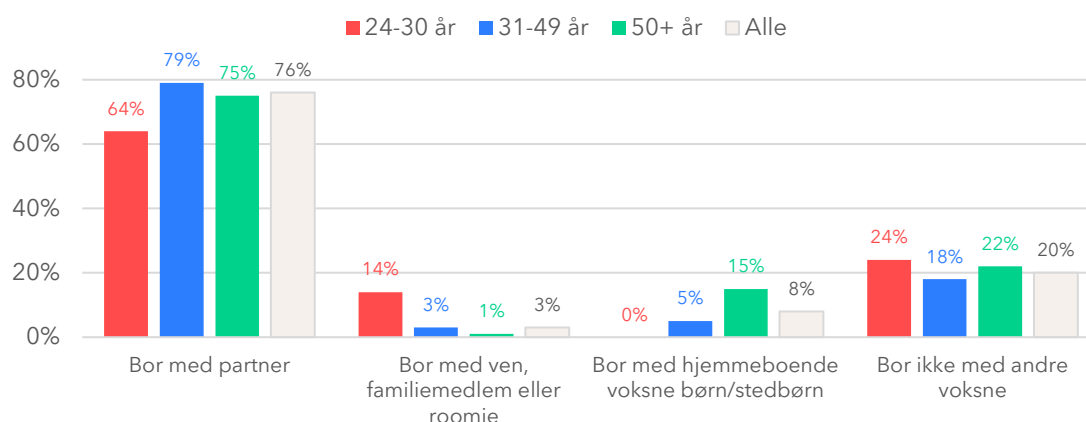
Figur 21. Størrelsen på akademikernes bolig

Note: Spørgsmålet lyder: "Hvor stor er din bolig?".

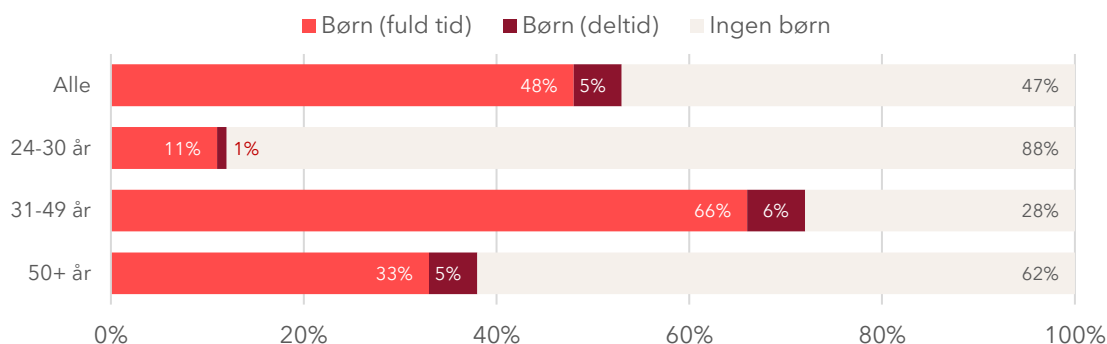
4.1.2. Mange akademikere bor med en partner og børn

Tre ud af fire akademikere deler deres bolig med en partner. Andelen er størst i 30'erne og 40'erne, mens den er lavere i 20'erne. I 20'erne er der til gengæld flere der bor med venner, familie eller roomies. 15 procent af akademikerne bor alene og fem procent bor med et eller flere børn, men ingen andre voksne.

Figur 22. Hvilke voksne bor akademikerne sammen med?

Note: Spørgsmålet lyder: "Er der andre voksne i din husstand?"

Omkring halvdelen af akademikerne har børn boende på fuld tid og fem procent har børn, der kun bor hos dem noget af tiden. Rigtig mange akademikere har derfor i store perioder måtte dele hjemmekontoret med hjemmeskole, hjemmegymnasium eller lignende. Det er i høj grad akademikerne i alderen 31-49 år, der har børn i husstanden. Blandt unge akademikere (24-30 år) er det kun en ud af 12 og blandt ældre akademikere (50+ år) er det fire ud af ti.

Figur 23. Bor akademikerne sammen med børn?

Note: Spørgsmålet lyder: "Har du hjemmeboende børn i din husstand?"

4.2. Fysiske gener af hjemmearbejdet

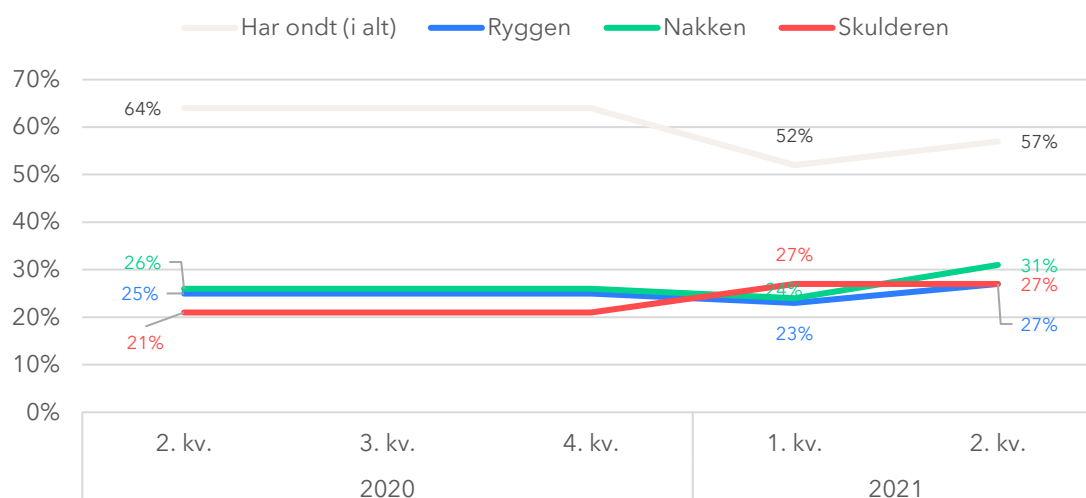
Rigtig mange akademikere dør med smerter i kroppen efter mere end et år med markant mere hjemmearbejde, end de fleste har været vant til. I maj 2020 angav næsten to ud af tre akademikere (64%), at de havde problemer med deres fysiske arbejdsmiljø som fx ondt i ryggen, nakken, skuldrene eller andre steder.

I januar i år var det tal faldet til 52%. En forklaring kan være, at mange har været tilbage på arbejdspladsen i løbet af sommeren og efteråret. Derudover åbnede fysioterapeuterne igen og nogle har måske fået skaffet sig et hæve-sænke-bord eller et tastatur.

På vores seneste måling fra maj 2021 er tallet igen steget, denne gang til 57%. Mange har arbejdet hjemmefra i løbet af vinteren og foråret 2021, og på trods af at akademikerne måske har fået indrettet sig en bedre hjemmearbejdsplads, så ser det ud til, at den lange periode har sat sig i kroppene.

Flest har ondt i nakken. Det gjaldt 26% i maj 2020 og 31% i maj 2021, hvilket er en stigning på fem procentpoint. Den største stigning er dog sket i skuldersmerter, som er steget seks procentpoint fra 21% til 27%.

Figur 24. Har du problemer med dit fysiske arbejdsmiljø?

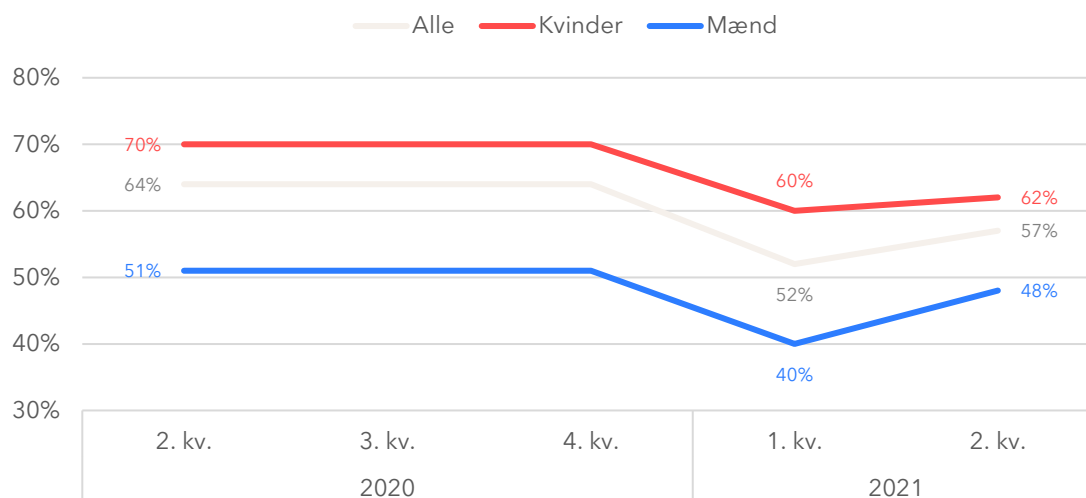

4.2.1. Kvinder og unge er fysisk mærket af hjemmearbejdet

Det er dog langt fra alle akademikere, der er lige hårdt ramt fysisk af hjemmearbejdet. Tallene viser en tydelig tendens til, at kvinder i langt højere grad rammes end mænd. I maj 2020 havde 70% af kvinderne og 51% af mændene fysiske gener af hjemmearbejdet. I januar 2021 faldt niveauet omkring ti procentpoint for både mænd og kvinder, men forskellen mellem kønnene bestod.

Den nyeste måling fra maj 2021 viser, at kønnene nu nærmer sig hinanden lidt mere. Det er dog på en trist baggrund: den skyldes nemlig, at der er sket en relativ stor stigning på otte procentpoint i andelen af mænd, der har fysiske gener. Da kvinderne "kun" er steget to procentpoint betyder det, at forskellen mellem kønnene er mindsket en smule.

Figur 25. Hvor mange har fysiske gener af arbejdet? Fordelt på køn

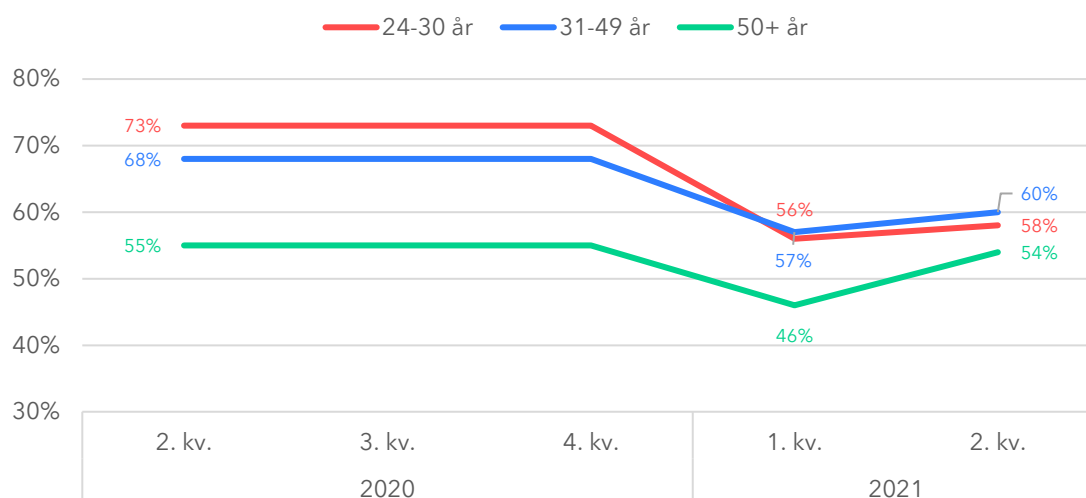

Efter den første nedlukning var det de unge (24-30 år) der var hårdest ramt på fysikken. Mange har siddet i små boliger og måske arbejdet fra sengen eller sofaen. Det betød, at hele 73% af dem angav, at de havde fysiske gener af arbejdet. Derved lå de en smule over dem i 30'erne og 40'erne (68%), men markant højere end akademikerne i aldersgruppen 50+ (55%).

I dag er forskellene mellem aldersgrupperne mindsket meget. Det er dels sket fordi, at færre akademikere under 50 år har ondt i kroppen, og dels fordi, at de ældste akademikere stadig ligger på samme niveau i dag, som efter første nedlukning.

Vi har set tidligere, at flere ældre akademikere har kunne arbejde hjemmefra fra deres kontor, mens unge i højere grad har siddet i stuen eller i soveværelset. Det har formentlig betydet, at mange akademikere i alderen 50+ har haft et velfungerende hjemmekontor fra starten af, mens de unge har skulle tilpasse deres bolig til deres nye arbejdssituation.

Figur 26. Hvor mange har fysiske gener af arbejdet? Fordelt på alder

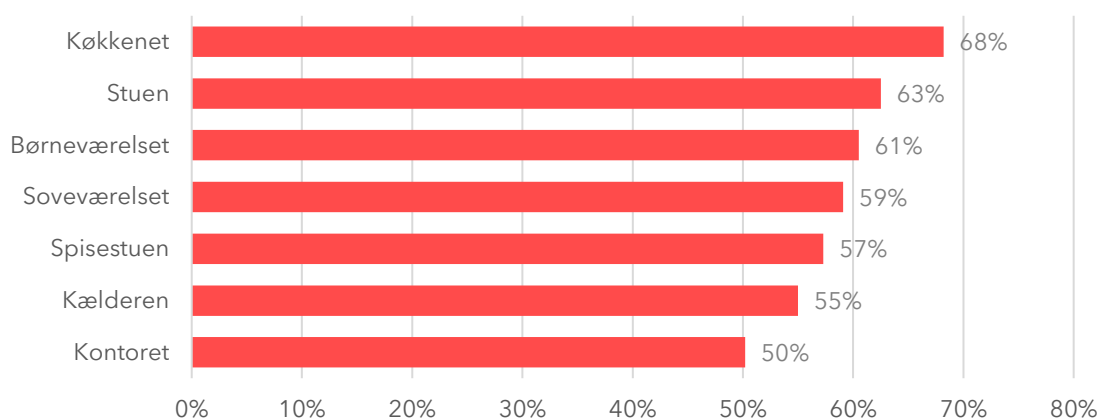

4.2.2. Fysiske gener sammenhæng med kontorforholdene

I det første afsnit så vi, at flest akademikere har arbejdet hjemmefra fra kontoret (31%), stuen (26%) eller spisestuen (14%). Færrest har arbejdet fra kælderen (2%) eller børneværelset (3%).

Det er langt mere normalt at have fysiske gener som ondt i nakken, ryggen eller skuldrene, hvis man har arbejdet fra køkkenet eller stuen end hvis man har arbejdet fra et kontor i hjemmet. Mens hver anden akademiker, der har arbejdet fra et kontor, har fysiske gener af arbejdet, gælder det mere end to ud af tre blandt dem, der har arbejdet fra køkkenet. Det er vigtig viden, hvis hjemmearbejde bliver en mere etableret del af det akademiske arbejdsliv.

Figur 27. Hvor mange har fysiske gener af arbejdet? Fordelt på arbejdssted

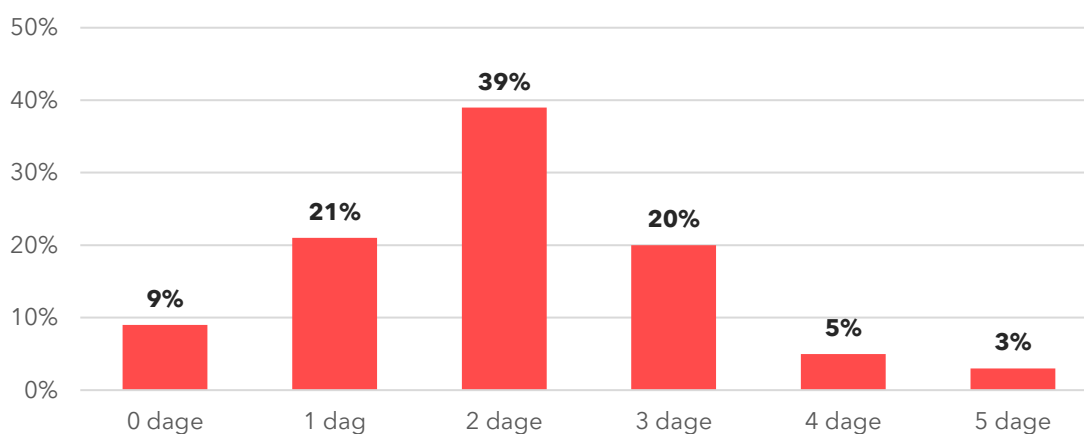
5. Ønsker til fremtidens arbejdsliv

Akademikerne ønsker sig i gennemsnit to hjemmearbejdsdage om ugen. Ønsket om hjemmearbejde påvirkes dog af mange forhold, og et af dem er, om man har plads til en hjemmearbejdsstation i hjemmet.

5.1. Egne hjemmearbejdsdage

Mange akademikere har et ønske om at etablere hjemmearbejde som en fast del af deres arbejdsliv. Hvis akademikerne helt selv kunne bestemme, så ønsker de sig i gennemsnit to hjemmearbejdsdage om ugen. Det gennemsnit dækker over, at 39% vil arbejde hjemmefra to dage om ugen, mens omkring hver femte vil arbejde hjemmefra henholdsvis én eller tre dage om ugen. Kun ni procent ønsker slet ikke at arbejde hjemmefra.

Figur 28. Hvor mange dage om ugen ville du gerne arbejde hjemmefra?

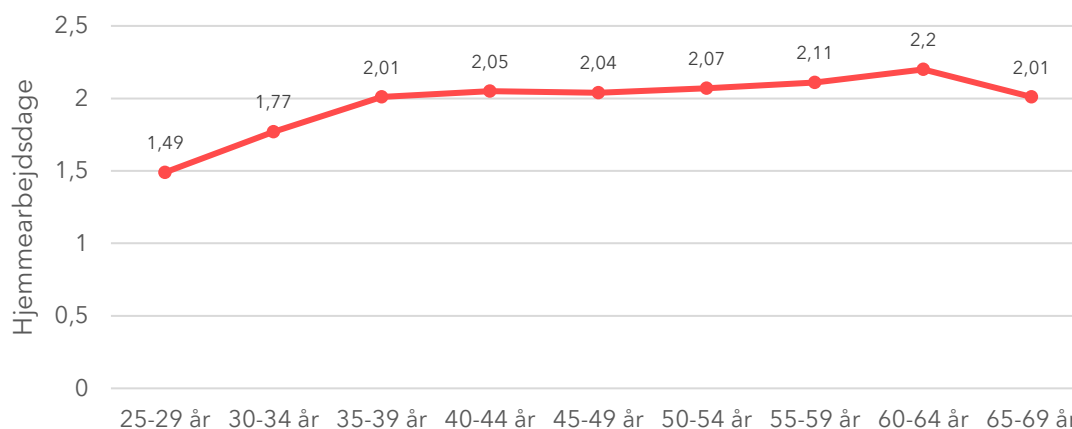

Note: Personaleledere er sorteret fra og indgår derfor ikke i figuren.

5.1.1. De unge vil arbejde mindre hjemme end ældre – men der er nuancer

De unge ønsker langt mindre hjemmearbejde end deres lidt mere erfarne kolleger. Akademikere i aldersgruppen 24-30 år ønsker sig i gennemsnit 1,5 hjemmearbejdsdag. Meget få i den gruppe (12%) ønsker mere end to hjemmearbejdsdage. Til sammenligning er det 39% af de 31-49-årige og 32% af dem på 50+ år, der ønsker mere end to hjemmearbejdsdage.

Når man er i 30'erne og 40'erne, er det langt mere almindeligt at ønske to hjemmearbejdsdage. Det gør hele 55 procent. Akademikerne på 50+ år ønsker i gennemsnit mere end to hjemmearbejdsdage. Det er dog ikke sådan, at de ældre akademikere slet ikke ønsker at være på kontoret: det er kun hver tiende på 50+ år, der ønsker 4-5 hjemmearbejdsdage. Til gengæld er der flere af dem, der ønsker 2-3 dage hjemmefra.

Figur 29. Gennemsnit af ønskede hjemmearbejdsdage fordelt på alder

Note: Personaleledere er sorteret fra og indgår derfor ikke i figuren.

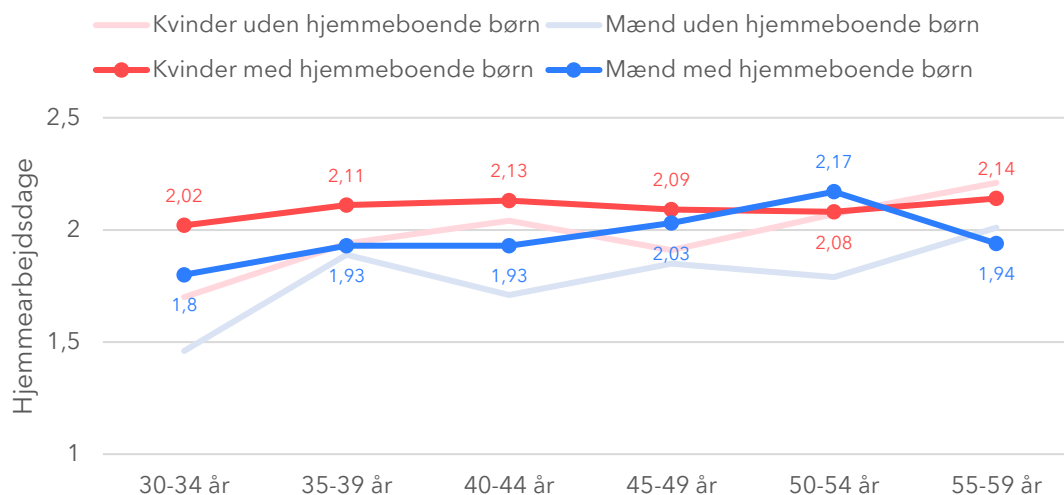
5.1.2. Kvinder (især med hjemmeboende børn) vil arbejde mere hjemmefra

Kvinder ønsker i gennemsnit flere hjemmearbejdsdage end mænd helt indtil 60-års-alderen, hvorefter mændene ønsker flere hjemmearbejdsdage. Man kan spørge sig selv, om det skyldes, at kvinderne i højere grad ønsker fleksibiliteten til at få familielivet til at hænge sammen. Det kan data til dels underbygge.

Ser vi udelukkende på akademikere med hjemmeboende børn, og hvis vi kigger specifikt på aldersgruppen 30-44 år, hvor mange har små børn, så ønsker kvinder 9-12% mere hjemmearbejde end mændene. Når de bliver over 45 år, ændrer billedet sig lidt og kønnene nærmer sig mere hinanden. Men i de år, hvor mange har små børn, er det mødrene der ønsker mest hjemmearbejde.

Ser vi nu på de akademikere, der ikke har hjemmeboende børn, så er det også kvinderne, der ønsker mest hjemmearbejde. Men tendensen er meget mere svingende: fx ligger kvinderne 16% over mændene i aldersgruppen 30-34 år, men kun tre procent over i aldersgruppen 35-39 år. Selv blandt akademikere uden hjemmeboende børn er tendensen altså stadig, at det er kvinderne, der ønsker mest hjemmearbejde.

Figur 30. Gennemsnit af ønskede hjemmearbejdsdage fordelt på alder, køn og om man har hjemmeboende børn

Note: Personaleledere er sorteret fra og indgår derfor ikke i figuren. Akademikere under 30 år og 60+ år er sorteret fra, fordi der ikke var nok observationer, når man også skulle opdele på, om de havde hjemmeboende børn.

5.1.3. Er der plads til en hjemmearbejdsplads i hjemmet?

Det er ikke alle akademikere der har plads i deres bolig til at indrette en hjemmearbejdsplads med skrivebord og skærm i deres bolig. Mens seks ud af ti akademikere har plads, så har fire ud af ti enten ikke plads eller angiver, at det vil blive presset, hvis der skal blive plads.

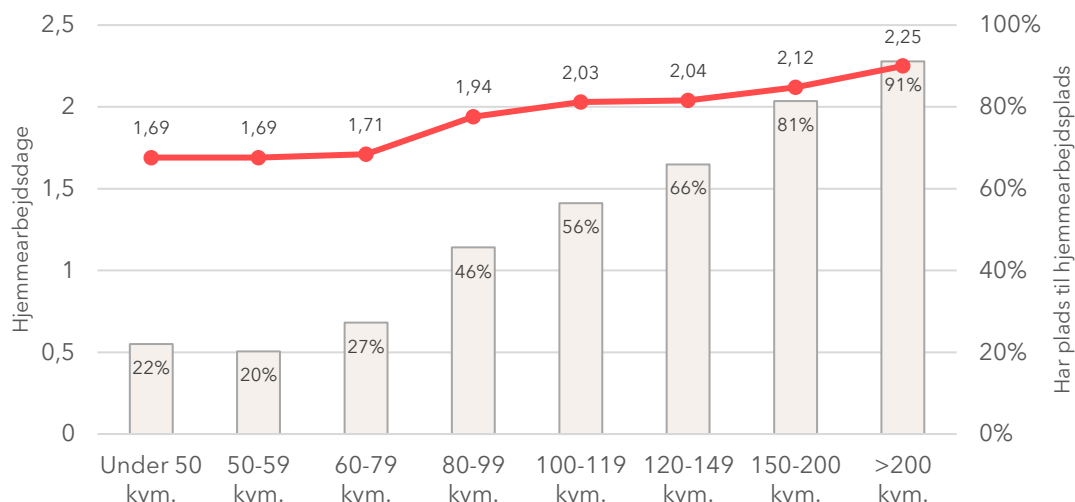
Det er mere sandsynligt at have plads til en hjemmearbejdsplads, hvis man bor i en stor bolig. Bor man eksempelvis på mindre end 80 kvadratmeter, så har kun hver fjerde plads til en hjemmearbejdsstation. Bor man til gengæld på mindst 120 kvadratmeter, så har tre ud af fire plads til en hjemmearbejdsstation.

Hvis hjemmearbejdsdage skal være en fast del af en akademikers arbejdsliv, er det vigtigt at tage hensyn til, at der er meget stor forskel på, hvor meget plads medarbejderne har til rådighed i deres bolig, og dermed også på, om de har mulighed for at etablere en hjemmearbejdsstation med skrivebord og skærm.

Det er vigtigt, fordi jo mindre en bolig du bor i, jo mindre sandsynlighed er der for, at du har plads til en hjemmearbejdsplads og jo færre hjemmearbejdsdage ønsker du. Bor du omvendt i en stor bolig, har du sandsynligvis plads til en hjemmearbejdsplads og ønsker altså også flere hjemmearbejdsdage.

Forskellen er så stor, at dem der har plads til en hjemmearbejdsplads ønsker 39% mere hjemmearbejde end dem, der ikke har plads til det. Det bliver først for alvor et problem, hvis der er nogle arbejdspladser, der indfører tvungent hjemmearbejde.

Figur 31. Gennemsnit af ønskede hjemmearbejdsdage (venstre akse) og plads til hjemmearbejdsplads (højre akse) efter boligens størrelse

Note: Personaleledere er sorteret fra og indgår derfor ikke i figuren.

5.1.4. Andre faktorer, der påvirker om man vil arbejde meget hjemme

Udover det allerede nævnte, så er der en række andre tendenser: offentligt ansatte vil arbejde mere hjemmefra end privatansatte og dem der bor alene, vil arbejde mindre hjemmefra end dem, der bor med andre. Den stærkeste tendens er, at dem der har oplevet en forbedret balance mellem arbejds- og privatliv under coronakrisen, vil arbejde mere hjemmefra end dem, der har oplevet en forværring.

5.2. Chefens og nærmeste kollegas hjemmearbejde

Akademikerne har stor tolerance over for chefen og den nærmeste kollegas ønske om hjemmearbejde. Det er positivt for samarbejdet på arbejdspladsen.

5.2.1. Vi ville foretrække, hvis kollegaen er på arbejdspladsen halvdelen af tiden

Mange akademikere samarbejder meget med deres kollegaer, så spørgsmålet er, hvad mere hjemmearbejde vil gøre ved det samarbejde? Vi har spurgt akademikerne, hvor meget de ville være ok med, at deres nærmeste kollega arbejdede hjemme, hvis de kunne bestemme. Langt de færreste akademikere har den slags magt over deres nærmeste kollega, men spørgsmålet kan give en indikation på tolerancen for at sidde hver for sig, hvis opgaverne stadig skal løses og sammenholdet på arbejdspladsen skal opretholdes.

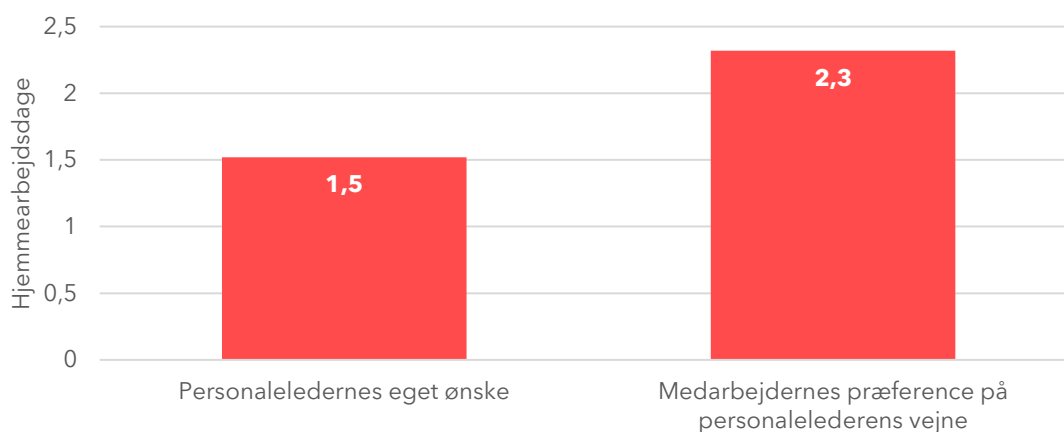
Den gennemsnitlige akademiker ønsker sig selv to hjemmearbejdsdage om ugen, men er ok med, at deres nærmeste kollega arbejder hjemmefra 2,5 dag om ugen. De unge under 35 år ønsker lidt mere tilstedeværelse af deres nærmeste kollega, men de foretrækker også selv at være mere til stede på arbejdspladsen. Sætter man de to ting overfor hinanden viser det sig,

at de yngste akademikere tolererer en større grad af hjemmearbejde, relativt til deres eget ønske for hjemmearbejde, end de lidt ældre akademikere gør. Eksempelvis er en akademiker i alderen 25-29 år ok med, at deres nærmeste kollega arbejder 47% mere hjemme end de selv ønsker, mens det tilsvarende tal for 50-54-årige akademikere er 22%.

5.2.2. Chefer ønsker mindre hjemmearbejde end medarbejderne ville være ok med

Mens medarbejderne i gennemsnit ønsker sig to dage hjemmefra, så foretrækker cheferne kun 1,5 dag. Vi har også spurgt medarbejderne, hvor mange dage de ville være ok med, at deres chef arbejdede hjemmefra, hvis de kunne bestemme. Til det svarer medarbejderne, at de er ok med at deres chef har omkring 2,3 hjemmearbejdsdage om ugen. Det betyder altså, at der er luft mellem chefernes ønske og medarbejdernes præference, og det derfor ikke ser ud til at blive et punkt, der vil skabe utilfredshed på arbejdspladsen.

Figur 32. Hvor meget vil personalelederne selv arbejde hjemme og hvor meget er medarbejderne ok med, at deres personaleleder arbejder hjemmefra?

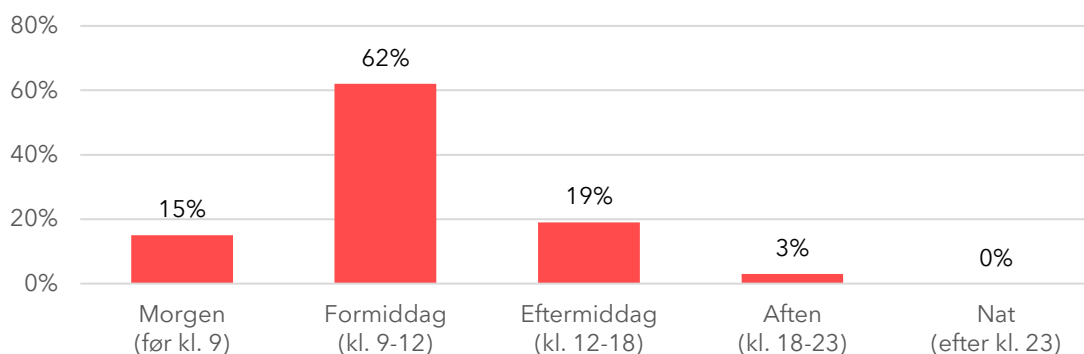
Mens chefens alder ikke har indflydelse på, hvor meget hun ønsker at arbejde hjemmefra, så skal cheferne være opmærksomme på, at de yngre medarbejdere i højere grad har brug for dem på arbejdspladsen end de lidt ældre.

5.3. Placering af arbejdstid

Mere end seks ud af ti akademikere mener selv, at de arbejder bedst om formiddagen. Omkring hver femte arbejder bedst om eftermiddagen og 15% arbejder bedst om morgenen. Ganske få angiver, at de arbejder bedst om aftenen eller natten.

Det interessante er, at det mønster går igen for langt de fleste akademikere. Der er en lille tendens til, at kvinder og unge arbejder bedre om formiddagen, mens mænd og ældre arbejder lidt bedre om eftermiddagen, men der er tale om ganske små forskelle.

Figur 33. Hvornår på dagen arbejder du bedst?

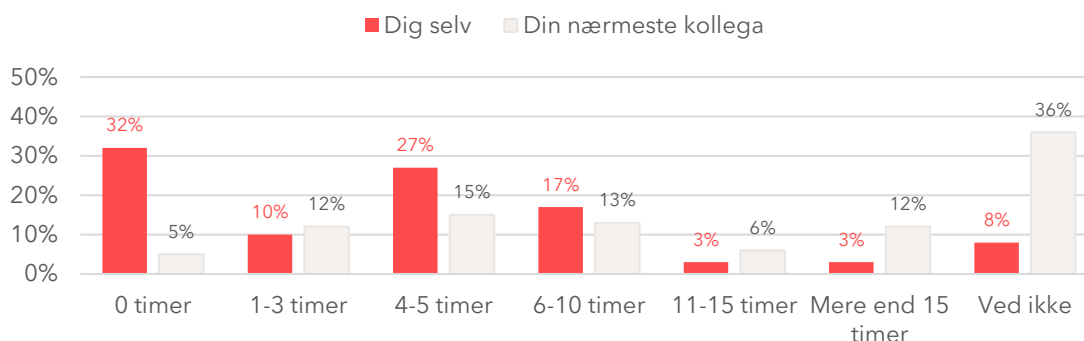
Mange akademikere har stor glæde af en fleksibel arbejdstid. Hvis de har børn, bruger de den måske til at gå tidligere for at hente børnene i institutionen, for derefter at indhente den resterende arbejdstid om aftenen. Men hvor meget fleksibilitet ønsker akademikerne egentlig, hvis de helt selv kunne bestemme?

Omkring hver tredje ønsker at holde arbejdstiden til almindelig kontortid inden for kl. 8-17. 37% vil gerne lægge op til én time hver aften (1-5 timer om ugen) og 23% vil lægge mere end det. Det er værd at bemærke, at der ikke er forskel på akademikere med og uden hjemmeboende børn, som man ellers kunne forestille sig.

Vi har også spurgt akademikere hvor mange timer om ugen de er ok med, at deres nærmeste kollega lægger uden for normal kontortid, hvis de kunne bestemme. Igen er det ikke fordi, at særlig mange medarbejdere har magt til at bestemme den slags over deres nærmeste kollega, men det kan give en indikation af, om det eksempelvis giver en større arbejdsbyrde til en kollega, hvis en medarbejder kommer senere eller går tidligere.

Først og fremmest ser det ud til at være et svært spørgsmål at svare på, da 36% svarer "ved ikke". Blandt dem, der svarer, er der ganske få (5%) der slet ikke tolererer, at deres nærmeste kollega fx nogle gange går lidt tidligere for at hente børnene. Det hyppigste svar er, at kollegaen kan lægge 4-5 timer om ugen uden for normal kontortid, men der er også mange der svarer både 1-3 timer, 6-10 timer og mere end 15 timer.

Figur 34. Hvor mange timer af arbejdsugen skal kunne lægges uden for almindelig kontortid (kl. 8-17)?

Sådan har vi gjort

Data blev indsamlet i perioden 28. april - 17. maj 2021 med en rykker undervejs. I alt deltog 6.464 erhvervsaktive medlemmer af fagforeningen DM, som organiserer akademikere på det offentlige og private arbejdsmarked. Det giver en svarprocent på 20%. Stikprøven er relativt balanceret på baggrundsvariable, og det er derfor muligt at generalisere resultaterne til alle medlemmer i DM.

Analysen baserer sig derudover på tidligere undersøgelser blandt erhvervsaktive medlemmer af DM fra august 2019, maj 2020 og februar 2021.